

ประชากรในสังคมไทย

รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ

นักสังคมวิทยาศึกษาประชากรมนุษย์ในระบบนิเวศวิทยา โดยมุ่งสนใจศึกษาขนาดประชากร คือการศึกษาจำนวนประชากรทั้งหมด ในระยะเวลาและพื้นที่หนึ่ง ศึกษาการแจกแจง และความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ ศึกษาการกระจายตัวของประชากรในแต่ละพื้นที่ ศึกษาองค์ประกอบของประชากร คือการศึกษาการกระจายตัวของประชากรทางกายภาพและทางสังคม เช่น องค์ประกอบด้านเพศ

อายุ เชื้อชาติ และอาชีพ ประการสุดท้าย
ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของประชากรด้าน
อื่น เช่น การอพยพย้ายถิ่น เพื่อเข้าใจระบบ
นิเวศวิทยามากขึ้น องค์ประกอบประชากรที่
สำคัญคือ

1.ขนาดประชากร หมายถึง จำนวน
ประชากรทั้งหมดในระยะเวลาและพื้นที่
หนึ่ง

2.การแจกแจง (Distribution) และ
ความหนาแน่นของประชากร ในศูนย์กลาง
ต่าง ๆ และการกระจายตัวของประชากรใน
เขตต่างๆ

**3.องค์ประกอบของประชากร คือ การ
กระจายตัวของประชากร ทางกายภาพและ
ทางสังคม เช่น องค์ประกอบ ด้าน เพศ
อายุ เชื้อชาติ และอาชีพ**

**4.การเปลี่ยนแปลงของประชากร คือ
อัตรา และทิศทางการเปลี่ยนแปลงประชากร
ในพื้นที่ต่างๆ เพื่ออธิบายภาพของ
ประชากร**

ตาราง 1 โครงสร้างประชากรไทยปี พ.ศ.2543-2561 (หน่วย : พันคน)

โครงสร้างประชากร	2543	2547	2548	2552	2553	2561
จำนวนประชากร	62,237	64,197	64,765	66,598	67,042	70,097
รวม (%)	100	100	100	100	100	100
วัยเด็ก 0-14 ปี	24.7	23.3	23	21.6	21.3	19.5
วัยทำงาน 15-59 ปี	65.9	66.6	66.7	67.1	67	65
วัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	9.4	10.1	10.3	11.3	11.7	15.5
อัตราการเป็นภาระ	51.7	50.1	49.9	49	49.1	53.8
วัยเด็ก 0-14 ปี	37.4	34.9	34.4	32.2	31.7	30
วัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	14.3	15.2	15.5	16.9	17.4	23.8
อายุมัธยฐาน* (ปี)	29	31	31	31	33	36

อัตราส่วนเพศ	97.1	96.7	96.6	96.2	96.2	96.7
--------------	------	------	------	------	------	------

หมายเหตุ : อายุที่แบ่งประชากรออกเป็น 2 ส่วนเท่ากัน โดยที่ครึ่งหนึ่งมีอายุน้อยกว่าอายุมัธยฐาน และอีกครึ่งหนึ่งมีอายุมากกว่าอายุมัธยฐาน

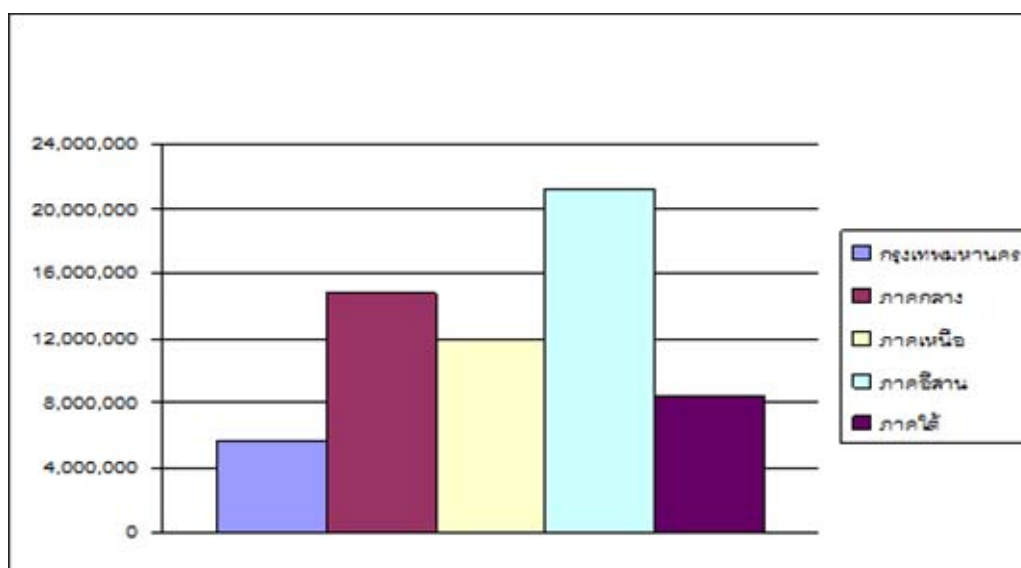
แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 2 ประมาณการประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2533-2563

โครงสร้าง ประชากร	ปี (พ.ศ.)					
	2527...	2539...	2544	2545	2546...	2562
(จำนวน ประชากร)	50,637	60,003	62,914	63,430	63,959	70,213
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
วัยเด็ก	36.9	27.4	25.2	24.9	24.5	20.0
วัยทำงาน	57.4	64.4	65.5	65.7	65.9	65.3
วัยสูงอายุ	5.7	8.2	9.3	9.4	9.6	14.7
จำนวนปีที่ แตกต่าง	12		23			

แหล่งที่มา: คาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2533-2563

แผนภูมิที่ 3 จำนวนประชากรจำแนกตามภาค รวมกรุงเทพมหานคร

แหล่งที่มา : ประกาศจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานคร และ
จังหวัดต่างๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2547 .สำนัก
ทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

องค์ประกอบประชากร

การศึกษาองค์ประกอบประชากร

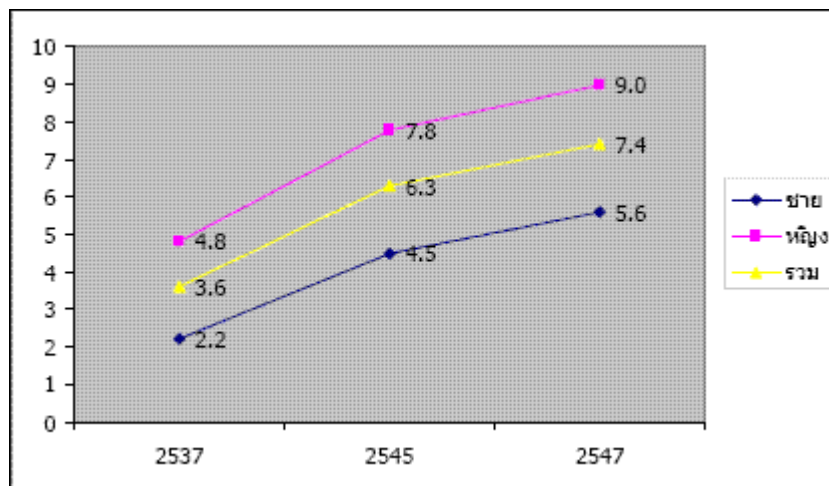
ทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
สถานภาพสมรส เชื้อชาติ สัญชาติ ก็เพื่อ
วิเคราะห์และเข้าใจปัญหาประชากรใน
ระบบนิเวศวิทยา นักสังคมวิทยาศึกษา
องค์ประกอบประชากรทางด้านต่าง ๆ
ดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดที่สำคัญ
ดังนี้คือ

1.องค์ประกอบด้านอายุ (Age
composition) ประชากรในสังคมเมืองมี

ช่วงอายุต่ำกว่าประชากรสังคมชนบท
เนื่องจากประชากรชนบทและเมืองเล็ก
อพยพเข้ามาในนครใหญ่เมื่ออายุน้อย เมื่อ
อายุมากขึ้น ประชากรในเขตเมืองมีการ
อพยพออกไปอยู่ในชนบทความแตกต่าง
ระหว่างประชากรในเขตเมืองและชนบท มี
น้อยที่สุดในช่วงอายุ 0-4 ปี อายุ 20-29 ปี
อายุ 45-60 ปี เป็นประชากรในวัยทำงาน
มักจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองมากกว่า

แผนภูมิที่ 4 ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว จำแนกตามเพศ พ.ศ.2537

พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547

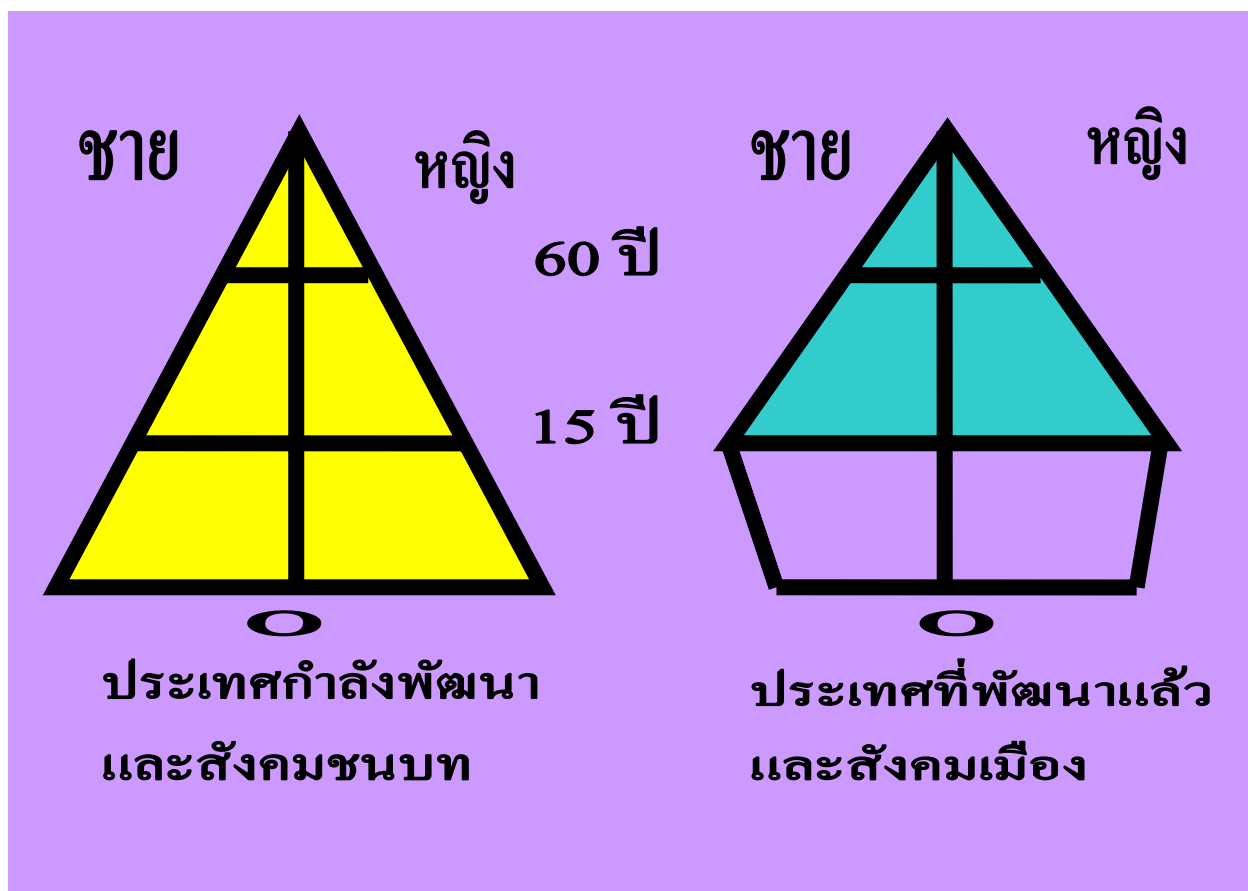

แหล่งที่มา 1. การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ. ศ.2537 และ 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

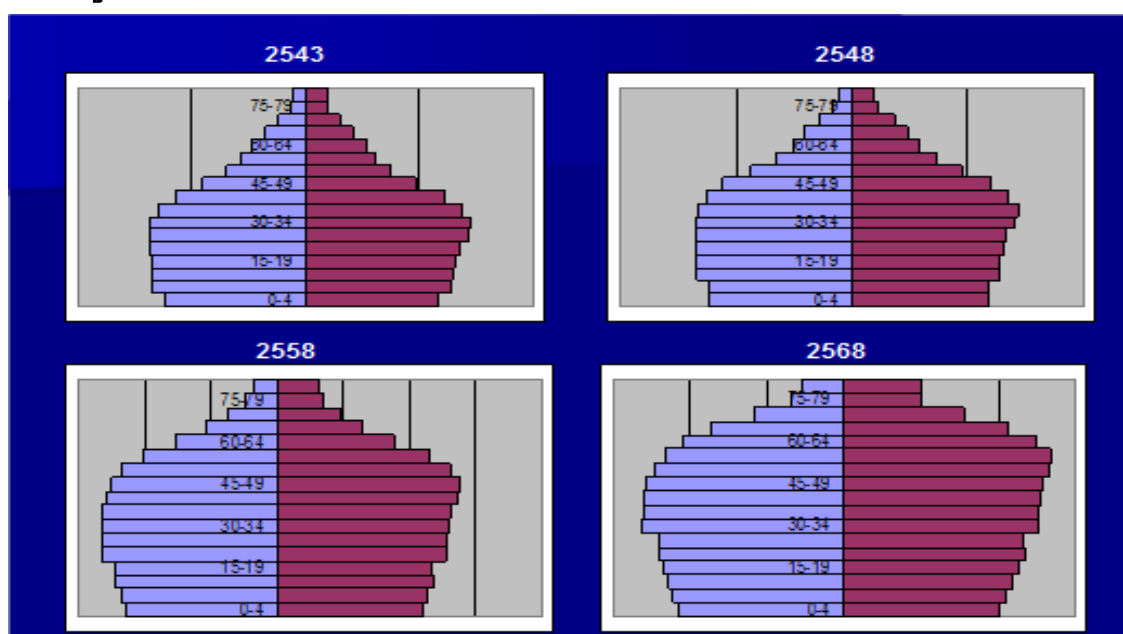
2. การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ. ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในเขตชนบทจะมีประชากรวัยฟุ้งเฟ้อ
ประชากรวัยเด็กอายุ 0-15 ปี และคนชรา
อายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า โดยทั่วไปพีระมิด
ประชากรสังคมชนบทจะมีลักษณะคล้ายกับ
ประเทศกำลังพัฒนา ส่วนประชากรใน
สังคมที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะคล้ายกับ
สังคมเมือง

แผนภูมิที่ 5 พีระมิดประชากร

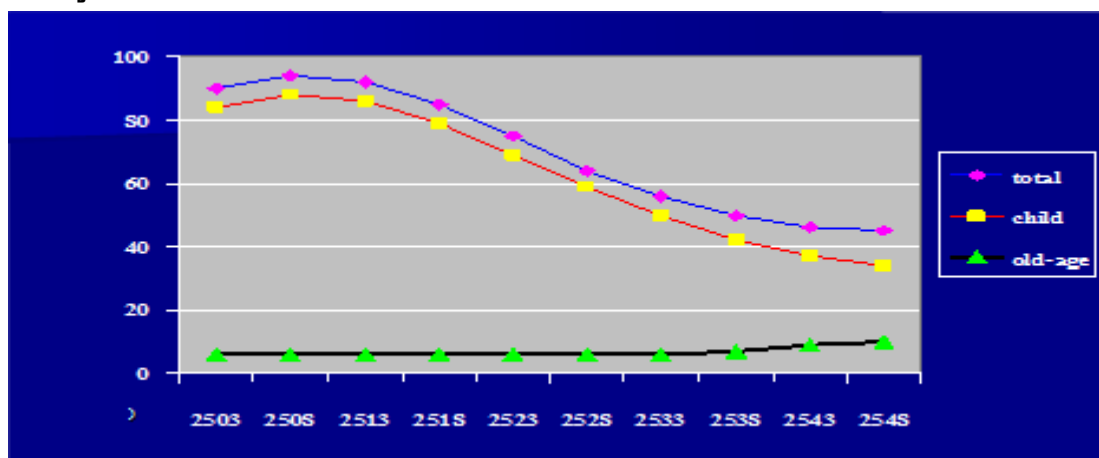

แผนภูมิที่ 6 พีระมิดประชากรไทย ปี พ.ศ. 2543, 2548, 2558 และ 2568

แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546

แผนภูมิที่ 7 อัตราส่วนพึ่งพิงของประชากรไทยช่วงปี พ.ศ. 2503-2548

แหล่งที่มา : United Nations, 2005 (World Population Prospects: The 2004 Revision Population Database)

ตารางที่ 3 อายุคาดหมายเฉลี่ยของประชากรไทยช่วงปี พ.ศ. 2508-2548

ปี พ.ศ.	ชาย	หญิง	ทั้งสองเพศ
2508	55.0	59.4	57.1
2513	56.9	61.5	59.1
2518	58.7	63.5	61.0
2523	60.6	65.8	63.1
2528	62.7	67.4	64.9
2533	64.8	69.9	67.2
2538	65.9	71.8	68.7
2543	65.3	73.0	69.0
2548	66.0	73.7	69.7

แหล่งที่มา : United Nations, 2005 (World Population Prospects: The 2004 Revision Population Database)

2.อัตราส่วนระหว่างเพศ (Sex ratio)
 คือจำนวนผู้ชายต่อผู้หญิง 100 คนในพื้นที่
 หนึ่ง อัตราส่วนระหว่างเพศเป็น
 องค์ประกอบประชากรที่สำคัญมาก
 เนื่องจากจะทำให้ทราบอิทธิพลการเลือก
 ย้ายถิ่น อัตราการตายของประชากรที่
 แตกต่างกัน อัตราส่วนระหว่างเพศ จะ
 สะท้อนให้เห็นขนาดและโครงสร้างของ
 ครอบครัว ทำให้ทราบปัญหา และ
 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ประการที่สำคัญ
 อัตราส่วนระหว่างเพศ จะทำให้ทราบ
 ลักษณะการจัดบริการในแต่ละชุมชนด้วย

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2503-2533 จำแนกตามกลุ่มอายุ
 และเพศ และอัตราส่วนเพศทั่วราชอาณาจักร

พ.ศ. 2503

อายุ (ปี)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	อัตราส่วนเพศ ชาย/หญิง 100 คน
ประชากรรวม (คน)	26,257,860	13,154,121	13,103,739	100.38
60-64	473,560	228,571	244,989	93.30
65-69	312,600	149,000	163,600	91.08
70+	422,055	177,338	244,717	72.47
รวมผู้สูงอายุ 60+ (คน)	1,208,215	554,909	653,306	84.94
ร้อยละของผู้สูงอายุ	4.60	4.22	4.99	-

พ.ศ. 2513

อายุ (ปี)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	อัตราส่วนเพศ ชาย/หญิง 100 คน
ประชากรรวม (คน)	34,397,374	17,123,862	17,273,512	99.13
60-64	625,024	300,801	324,223	92.78
65-69	451,858	212,957	238,901	89.14
70+	604,142	250,656	353,486	70.91
รวมผู้สูงอายุ 60+ (คน)	1,681,024	764,414	916,610	83.40
ร้อยละของผู้สูงอายุ	4.89	4.46	5.31	-

พ.ศ. 2523

อายุ (ปี)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	อัตราส่วนเพศ ชาย/หญิง 100 คน
ประชากรรวม (คน)	44,824,540	22,328,607	22,495,933	99.26
60-64	853,856	411,260	442,596	92.92
65-69	630,086	296,774	333,312	89.04
70-74	460,394	205,316	255,078	80.49
75+	500,944	203,165	297,779	68.23
รวมผู้สูงอายุ 60+ (คน)	2,445,280	1,116,515	1,328,765	84.03

ร้อยละของผู้สูงอายุ	5.46	5.00	5.91	-
---------------------	------	------	------	---

พ.ศ. 2533

อายุ (ปี)	รวม (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	อัตราส่วนเพศ ชาย/หญิง 100 คน
ประชากรรวม (คน)	54,548,530	27,061,733	27,486,797	98.45
60-64	1,473,802	716,111	757,691	94.51
65-69	977,586	466,824	510,762	91.40
70-74	582,867	310,544	372,323	83.41
75-79	439,783	190,907	248,876	76.71
80+	442,915	174,980	267,935	65.31
รวมผู้สูงอายุ 60+ (คน)	4,016,953	1,859,366	2,157,587	86.18
ร้อยละของผู้สูงอายุ	7.36	6.87	7.85	-

แหล่งที่มา : สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2503, 2513, 2523, 2533: ทั้วราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ ฯ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2504, 2516, 2525, 2536.

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างเพศ เขตชนบท เมืองต่างจังหวัด และกรุงเทพฯ ฯ ชนบุรี

ช่วงอายุ	เขตชนบท	เมืองต่างจังหวัด	กรุงเทพฯ ฯ – ชนบุรี
0-4	103.5	112.7	104.9
5-9	107.0	103.4	94.1
10-14	105.0	102.9	93.4
15-19	92.5	77.5	96.1
20-24	103.1	88.0	75.2
25-29	87.5	92.0	75.8
30-34	88.0	79.8	97.5
35-39	97.0	91.0	96.6
40-44	88.7	100.0	88.2
45-49	95.3	90.2	85.3

50-54	112.5	92.8	77.8
55-59	90.1	78.9	105.8
60-64	90.1	95.7	68.2
65 ปีขึ้นไป	86.2	63.4	64.5
อื่น ๆ	75.6	94.7	46.1
รวม	98.6	93.1	89.1

แหล่งที่มา : Visid Prachuabmoh and other, **The Rural and Urban Population of Thailand : Comparative Profiles** Research Report No.8.1972.pp. 9-11

ประชากรสตรีมักจะอยู่ในเขตเมืองมากกว่าชนบท
เนื่องจากเมืองมีงานอาชีพบริการที่ไม่ต้องใช้แรงงานหนัก
ส่วนชนบทจะมีประชากรชายมากกว่า เพราะผู้ชายมักจะ
ทำงานเกษตรกรรม ในเขตเมืองมีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีงานทำ
มากมาย เปิดโอกาสให้ประชากรเลือกทำงานได้หลาย
ประเภททั้งผู้หญิงและผู้ชาย

3.องค์ประกอบด้านการสมรส คือสถานภาพสมรสของ
ประชากรที่เป็นคนโสด สมรส หม้าย หย่าร้าง จะทำให้ทราบ
ความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
สถานภาพสมรสขึ้นอยู่กับอายุเมื่อแรกสมรสด้วย อายุแรก
สมรสประชากรชนบทจะต่ำกว่าสังคมเมือง หมายความว่า
คนชนบทโดยเฉพาะสตรีจะสมรสเมื่ออายุน้อยกว่าคนใน

สังคมเมือง ทำให้คนชนบทซึ่งมักอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีความผูกพันและความต่อเนื่องจากต้องการแรงงานจำนวนมาก มาทำงานในไร่นา ครอบครัวชนบทจะมีปัญหาถ้าคนทิ้งบ้าน ไร่นาไปทำงานที่อื่นจึงพยายามใช้อิทธิพลเข้าครอบงำ เพื่อช่วยผลิตอาหาร ตอบสนองความต้องการของครอบครัว

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบอายุเมื่อแรกสมรส ประชากรชาย หญิง ในเขตชนบทเมืองต่างจังหวัด และกรุงเทพ ฯ – ชนบุรี

ภูมิภาค	ชาย	หญิง
ชนบท	23.5	20.6
เมืองต่างจังหวัด	25.5	21.3
กรุงเทพ ฯ – ชนบุรี	26.1	21.7

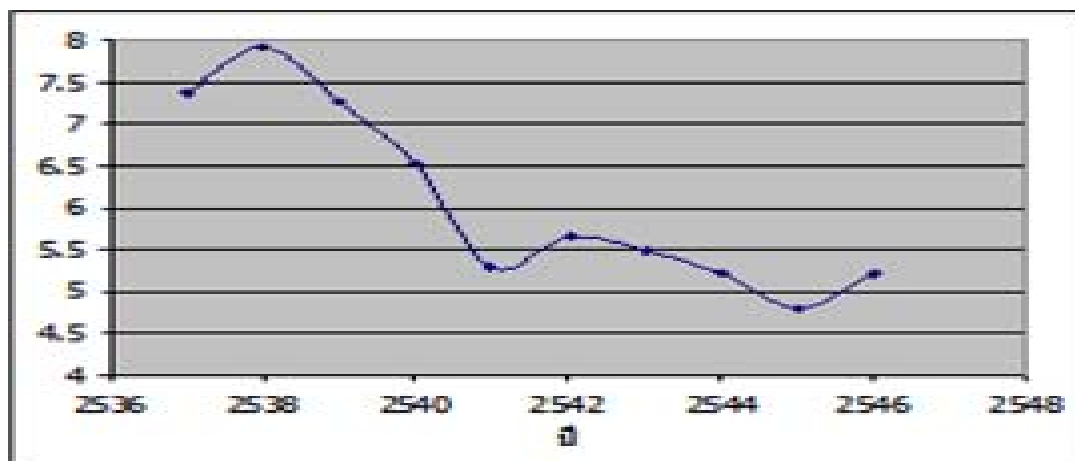
แหล่งที่มา : Visid Prachuabmoh and other, **The Rural and Urban Population of Thailand : Comparative Profiles** Research Report No.8.1972.pp. 9.49.

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบองค์ประกอบการสมรสประชากรชาย หญิง ในเขตชนบท เมืองต่างจังหวัด และกรุงเทพ ฯ – ชนบุรี

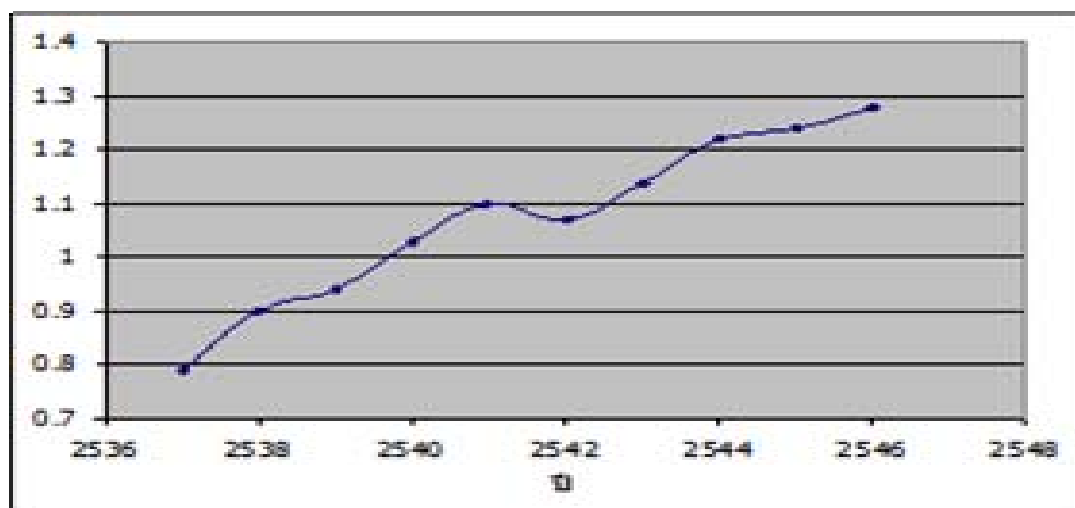
ภูมิภาค	ชาย (หน่วยเป็นร้อยละ)			หญิง (หน่วยเป็นร้อยละ)		
	โสด	สมรส	หม้ายหย่าร้าง	โสด	สมรส	หม้ายหย่าร้าง
ชนบท	33.8	62.7	3.5	27.6	60.7	11.1
เมืองต่างจังหวัด	37.3	60.2	2.5	36.3	52.4	11.3
กรุงเทพ ฯ – ชนบุรี	45.5	52.4	2.1	41.5	47.8	10.7

แหล่งที่มา : Visid Prachuabmoh and other, **The Rural and Urban Population of Thailand : Comparative Profiles** Research Report No.8.1972.pp. 9-11

แผนภูมิที่ 8 อัตราการจดทะเบียนสมรสของประชากร ปี 2537 - 2546

แผนภูมิที่ 9 อัตราการจดทะเบียนหย่าของประชากร ปี 2537 - 2546

แหล่งที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4.องค์ประกอบด้านการศึกษา องค์ประกอบประชากร
ในสังคมด้านการศึกษา จะแสดงให้เห็นฐานะทางเศรษฐกิจ
และสังคมได้ดี โดยทั่วไปมักแบ่งเป็นกลุ่มผู้อ่านออก
เขียนได้ และกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ ประชากรเขตเมืองมักมี
อัตราผู้อ่านออกเขียนได้สูงกว่าชนบท ผู้ชายจะเป็นผู้อ่าน
ออกเขียนได้สูงกว่าผู้หญิง ทั้งในเขตเมืองและชนบทสภาพ
แวดล้อมสังคมเมืองมีความแตกต่างองค์ประกอบด้านเพศ
อายุและการศึกษาของประชากรด้วย กล่าวคือสตรีผู้ที่อยู่
อาศัยในเขตเมือง มักมีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้ชายในเขต
ชนบท

ตารางที่ 8 อัตราการอ่านออกเขียนได้ จำแนกตามเพศ และเขต
เทศบาล

ลักษณะการอ่านออกเขียน ได้	รวม	ในเขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล
รวม ¹	88.81	92.39	88.01
ชาย	92.45	94.90	91.91
หญิง	85.26	90.03	84.17
รวม ²	38.55	45.92	36.99
ชาย	40.27	48.14	38.65
หญิง	36.81	43.77	35.30
รวม ³	11.63	32.80	7.15
ชาย	13.86	37.38	9.00

หญิง	9.44	28.47	5.33
------	------	-------	------

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ , สัมมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.2523
ทั่ว
ราชอาณาจักร หน้า 21

ตารางที่ 9 อัตราส่วนของนักเรียนนักศึกษาต่อประชากรวัยเรียน พ.ศ. 2530-2534

ระดับการศึกษา (อายุ - ปี)	ปี พ.ศ.				
	2530	2531	2532	2533	2534
ก่อนประถมศึกษา (3-5 ปี)	35.04	37.00	38.55	44.14	46.38
ประถมศึกษา (6-11 ปี)	94.75	93.73	93.79	100.46	100.44
มัธยมต้น (12-14 ปี)	32.58	32.62	34.22	39.74	44.61
มัธยมปลาย (15-17 ปี)	24.09	23.25	22.55	23.93	25.08
อุดมศึกษา* (18-24 ปี)	4.54	4.41	4.55	5.53	6.15
รวมทุกระดับ*	40.74	40.39	40.45	44.31	45.40

- ไม่รวมนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิด

แหล่งที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2537

5.องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ การศึกษาองค์ประกอบ
ด้านเศรษฐกิจมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบจำนวนประชากร
ผู้ผลิตสินค้าและบริการ จำนวนผู้ไม่ทำงาน โดยศึกษา
องค์ประกอบเศรษฐกิจทางด้าน กำลังแรงงาน อาชีพ
อุตสาหกรรม และรายได้เป็นต้น ประชากรสังคมเมือง
จำนวนมากต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเศรษฐกิจ ซึ่งเป็น
หน้าที่หลักของนคร ประชากรวัยแรงงานอพยพเข้ามาหา
งานทำในเขตเมืองสัดส่วนสูง ทำให้พื้นที่มีขนาดจำกัดลง
มากมีการแข่งขันสูงขึ้นกว่าประชากรชนบท

ตารางที่ 10 ภาวะการทำงานของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป(หน่วย : พันคน)

การทำงาน	2544	2545	2546	2547	2548
ผู้มีงานทำ	32,104.20	33,060.80	33,841.00	34,879.60	35,328.70
อัตราการมีงานทำ (%)	94.9	96.5	97	97.3	97.5
ตลาดแรงงาน (%)	100.0	100.0	100.0	100.0	-
ในระบบ	27.5	27.9	28.3	29.4	-
นอกระบบ	72.5	72.1	71.7	70.6	-
การทำงานในภาค อุตสาหกรรมหลัก					
การผลิต	4,926.90	5,052.40	5,298.80	5,564.60	-
การขายส่ง-ปลีก	4,687.60	4,945.60	5,199.20	5,535.70	-
โรงแรมฯ	1,918.00	2,043.20	2,147.20	2,292.20	-
การก่อสร้าง	1,645.20	1,786.60	1,880.70	1,992.40	-
ผู้ว่างงาน	1,123.90	822.8	754.9	739.0	781.3
อัตราการว่างงาน (%)	3.3	2.4	2.2	2.1	2.2

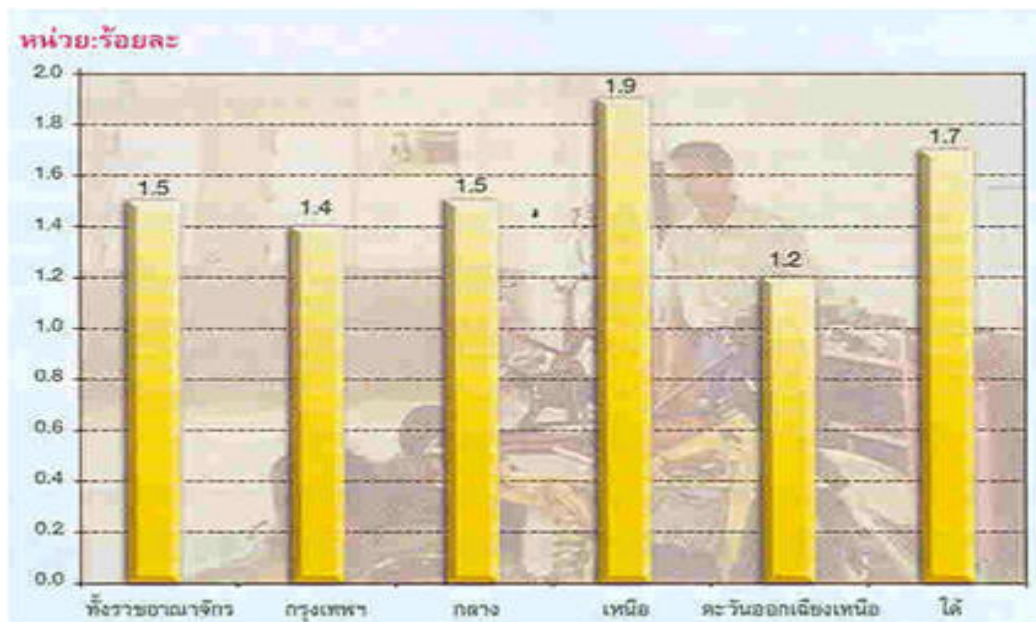
-หมายถึง องค์การที่มีโครงสร้างการจัดการอย่างเป็นระบบ

-หมายเหตุ : เป็นข้อมูล รายไตรมาสเฉลี่ยทั้งปี

แหล่งที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ.2544-2548 และการประมาณ

การแนวโน้มการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 10 อัตราการว่างงาน เป็นรายภาค ไตรมาสที่ 4 พ.ศ.2548

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 11 อัตราการขยายตัวเศรษฐกิจไทย

อัตราขยายตัวเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อนหน้า (y-o-y)

GDP ด้านการผลิต

หน่วย : ร้อยละ

	น้ำหนัก 2547	2546	2547	2547				2548			พ.ค. - ก.ย.	
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	2547	2548
เกษตร	9.3	11.4	-4.8	-3.3	-9.9	-5.5	-2.1	-8.7	-4.2	4.4	-6.1	-3.5
นอกเกษตร	90.7	6.5	7.4	7.9	8.1	7.4	6.4	4.5	5.4	5.4	7.8	5.1
อุตสาหกรรม	38.7	10.6	8.2	10.3	7.2	8.2	7.1	3.2	6.5	6.2	8.6	5.3
ไฟฟ้า ประปา และโรงแยกก๊าซ	3.3	4.6	6.4	4.5	6.9	8.6	5.4	8.2	5.2	4.3	6.7	5.8
ก่อสร้าง	2.5	2.9	9.9	12.0	6.6	5.5	18.1	12.7	9.6	2.9	7.7	7.9
การค้า	14.2	3.1	5.5	5.4	5.3	5.7	5.5	4.0	3.0	2.8	5.5	3.3
ขนส่ง	10.0	3.1	7.6	5.8	10.4	8.6	6.1	4.6	5.3	5.2	8.2	5.0
โรงแรม ภัตตาคาร	3.6	-4.2	12.0	1.6	28.2	16.2	6.0	-1.8	3.1	2.8	14.3	1.4
การเงิน	3.4	16.7	13.1	12.2	15.7	10.4	14.5	17.7	8.6	10.1	12.7	11.9
อื่น ๆ	14.9	4.2	4.9	6.7	6.9	3.6	2.6	4.9	3.9	6.2	5.7	5.0
GDP	100.0	7.0	6.2	6.7	6.4	6.3	5.3	3.2	4.6	5.3	6.5	4.4

แหล่งที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 12 สัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2530-2534

สัดส่วนและมูลค่าแยกเป็นรายปี (พ.ศ.)					
ประเภทของผลิตภัณฑ์	2530	2531	2532	2533	2534
สัดส่วน (%)	15.73	16.18	15.07	12.74	12.64
ภาคเกษตรกรรม	40.99	42.05	43.69	44.29	45.63
ภาคอุตสาหกรรม	43.28	41.77	41.24	42.97	41.73
ภาคบริการ					
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
มูลค่า (ล้านบาท)	204,521	252,346	279,947	279,268	316,781
ภาคเกษตรกรรม	532,776	655,991	811,272	970,376	1,143,367
ภาคอุตสาหกรรม	562,616	651,467	765,773	941,450	1,045,481
ภาคบริการ*					
รวมทั้งหมด	1,299,913	1,559,807	1,858,992	2,191,049	2,505,629

- รวมทั้งการค้าส่งและค้าปลีก การเงินการธนาคาร การจัดที่อยู่อาศัย การบริหารราชการและบริการอื่น

แหล่งที่มา : เครื่องชี้ภาวะสังคม 2534,สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

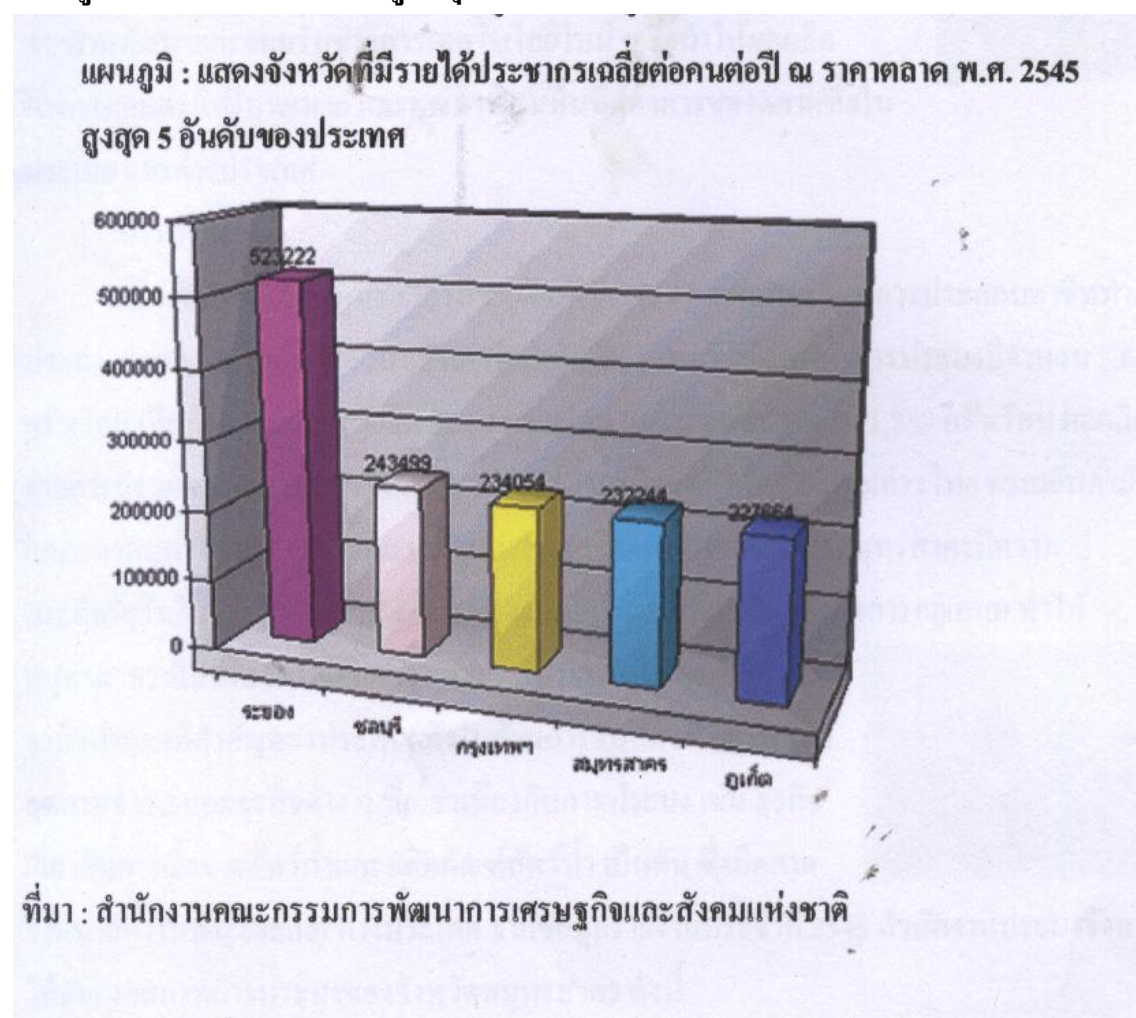
ตาราง 13 มูลค่าสินค้าส่งออกสำคัญ 15 รายการแรกของไทย หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2547	ม.ค. – เม.ย. 2548	ขยายตัว (%)	สัดส่วน (%)
เครื่องคอมพิวเตอร์	373,649.0	133,801.1	20.9	10.4
รถยนต์-ส่วนประกอบ	228,328.0	82,112.2	34.2	6.4
แผงวงจรไฟฟ้า	199,357.9	58,829.8	-10.6	4.6
เม็ดพลาสติก	125,900.8	51,079.7	47.0	4.0
ยางพารา	137,605.1	42,884.8	-4.3	3.3
เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์	129,757.0	38,758.1	2.4	3.0
เหล็ก	101,192.3	38,279.4	40.7	2.6
อัญมณี-เครื่องประดับ	106,339.7	37,236.8	23.3	2.7

เสื้อผ้าสำเร็จรูป	124,248.1	35,041.0	4.3	3.2
เคมีภัณฑ์	83,522.3	32,997.1	60.7	2.1
เครื่องปรับอากาศ	80,225.0	32,496.2	17.5	2.0
ข้าว	108,393.3	29,381.5	10.6	2.8
ผลิตภัณฑ์ยาง	78,659.6	25,812.3	15.5	2.0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	81,606.4	26,443.5	22.1	2.1
อาหารทะเลกระป๋องแปรรูป	90,748.6	25,245.2	3.2	2.3

แหล่งที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 11 รายได้ประชากรสูงที่สุด 5 อันดับทั่วประเทศไทย

ตารางที่ 14 รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2545 กับปี 2547

รายได้ ค่าใช้จ่าย หนี้สิน	2545	2547	การเปลี่ยนแปลง ต่อปี (%)
รายได้ทั้งสิ้น ต่อเดือน	13,418	14,617	4.4
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ต่อเดือน	10,908	12,115	5.4
อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	3,938	4,022	1.1
ยานพาหนะ บริการสื่อสาร	1,886	2,551	16.3
ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในบ้าน	2,524	2,507	5.5
ตรวจรักษาพยาบาล รายจ่ายส่วนบุคคล	561	578	1.5
เครื่องนุ่งห่ม รองเท้า	403	436	4
อุปโภค บริโภค อื่นๆ	576	654	6.6
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับอุปโภค บริโภค	1,289	1,367	3

แหล่งที่มา : สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี

2547, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 15 โครงสร้างแรงงานนอกระบบ

ลำดับ	อาชีพ	จำนวน (คน)
1	รับงานไปทำที่บ้าน	2,023,400
2	รับจ้างทั่วไป	499,700
3	รับเหมา-รับช่วงงาน	1,433,800
4	รับจ้างทำงานในครัวเรือน	229,700
5	ขับรถรับจ้าง	661,500
6	ประมง	447,100

7	เกษตรกร	1,355,900
8	ประกอบอาชีพที่ไม่มีลูกจ้างและไม่ได้ รับการคุ้มครองประกันสังคม	9,999,200
9	ประกอบอาชีพอิสระ - มีฝีมือสูง (วิศวกร/สถาปนิก/เภสัช) - มีฝีมือปานกลาง (โปรแกรมเมอร์/สอน พิเศษ/นักร้อง/นักแสดง) - มีฝีมือทั่วไป (ช่างเสริมสวย/แพ่งลอย/ สาธิตสินค้า)	209,400 9,350 3,535,400
รวม		32,691,700

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, โพสต์ TODAY, 6 สิงหาคม 2548

6.องค์ประกอบด้านเชื้อชาติ(Race) สัญชาติ
(Nationality) ชาติพันธุ์ ศาสนา และภาษา เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันมาก องค์ประกอบด้านเชื้อชาติแสดงว่าประชากรมีสิทธิพิเศษ เช่น มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ส่วนคนที่ได้รับสัญชาติแตกต่างกันไปจะไม่มีสิทธิดังกล่าว แต่มีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศที่ตนถือสัญชาติอยู่ โดยทั่วไปประชากรเชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์หนึ่งมักจะมีขนบประเพณี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีเอกภาพด้านภาษาและศาสนาด้วย องค์ประกอบประชากรในเขตเมืองมักมี

ประชากรหลายเชื้อชาติมารวมกันอยู่ในชุมชน นับถือศาสนา และมีสัญชาติแตกต่างกันมากกว่าประชากรชนบท

องค์ประกอบประชากรในเขตเมืองจะสะท้อนให้เห็นนโยบาย เศรษฐกิจ การเมืองกล่าวคือ ถ้านโยบายยินยอมให้มีการอพยพเข้าอย่างเสรี นครจะประกอบด้วยประชากรหลายเชื้อชาติ ถ้ามีนโยบายชาตินิยม ก็จะมีคนต่างชาติน้อย

ตารางที่ 16 จำนวนประชากรจำแนกตามศาสนา เพศ และเขตเทศบาล

เขตและเพศ	รวม	พุทธ	อิสลาม	คริสต์	ฮินดู	อื่น ๆ
รวม	44,603,677	42,569,719	1,714,689	240,728	3,737	54,815
ชาย	22,317,172	21,202,111	856,630	117,826	2,037	27,506
หญิง	22,486,505	21,367,608	858,059	122,902	1,700	27,309
ในเขตเทศบาล	7,629,426	7,215,405	292,783	63,984	2,543	2,654
ชาย	3,742,204	3,537,244	145,870	30,472	1,369	1,416
หญิง	3,887,222	3,678,161	146,913	33,512	1,154	1,238
นอกเขตเทศบาล	37,174,251	35,354,314	1,421,906	176,744	1,194	52,161
ชาย	18,574,968	17,664,867	710,760	87,354	648	26,090
หญิง	18,599,283	17,689,447	711,146	89,390	546	26,071

แหล่งที่มา : แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ , ถิ่นมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.

2523 ทัวราชอาณาจักร หน้า 24

ตารางที่ 17 จำนวนประชากรไทยที่นับถือศาสนาต่าง ๆ หน่วย : พันคน

ภาค	รวม	พุทธ	(%)	อิสลาม	(%)	คริสต์	(%)
ทัวราชอาณาจักร	49,476.3	46,902.1	94.8	2,213.4	4.5	360.8	0.7
ในเขตเทศบาล	16,736.9	16,108.8	96.2	481.6	2.9	146.5	0.9

นอกเขตเทศบาล	32,739.4	30,793.4	94.0	1,731.8	5.3	214.3	0.7
กรุงเทพมหานคร ฯ	6,683.6	6,461.0	96.7	156.7	2.3	65.8	1.0
กลาง	11,694.6	11,458.0	98.0	174.0	1.5	62.5	0.5
ใต้	6,080.6	4,207.0	69.2	1,864.1	30.6	9.5	0.2
เหนือ	9,145.3	9,046.3	69.2	13.5	0.2	85.6	0.9
ตะวันออกเฉียงเหนือ	15,872.2	1,579.8	99.1	5.0	-	137.3	0.9

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2548

การเพิ่มตามธรรมชาติ

การเพิ่มตามธรรมชาติ (Natural increase) คือการเพิ่มประชากรเนื่องจากอัตราการเกิดสูงกว่าอัตราการตาย การเพิ่มตามธรรมชาติในสังคมเมืองมีอัตราต่ำกว่าชนบท เพราะสังคมเมืองมีอัตราเกิดต่ำมาก ทำให้สังคมต้องพึ่งพาร่างงานจากชนบท การเพิ่มตามธรรมชาติของประชากรศึกษาได้จาก

1. อัตราการเจริญพันธุ์ (Fertility rate) หมายถึงจำนวนเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ปี ต่อสตรี 1,000 คน ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุสามารถมีบุตรได้ ประชากรในเขตเมืองชนบทมีอัตราการเจริญพันธุ์ต่างกัน กล่าวคือ อัตราการเจริญพันธุ์จะต่ำในเขตนครใหญ่ ในเขตเมืองเล็กและชนบท อัตราการเจริญพันธุ์จะสูงขึ้น

2. อัตราการตาย (Mortality rate) ในเขตเมืองอัตรา
การตายอย่างหยามมีอัตราต่ำกว่าชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
อัตราการตายอย่างหยามของสตรี และศึกษาอัตราการเจริญ
พันธุ์ และอัตราการตายจะทำให้ทราบภาพของประชากร
แนวโน้มของประชากรในเขตเมือง และชนบทได้สำหรับเพื่อ
วางนโยบายประชากร

ตารางที่ 18 อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ

การเพิ่ม ตาม ธรรมชาติ	ประชากรโลก	ประชากรไทย
(จำนวน ประชากร)	(6,302,309,691)	(63,959,000)
ปี	73,447,055	529,000
เดือน	6,120,588	44,083
สัปดาห์	1,412,443	10,146
วัน	201,225	1,449
ชั่วโมง	8,384	60
นาที	140	1

แหล่งที่มา: U.S. Bureau of the Census, International Data Base. : การคาดประมาณ
ประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2533-2563

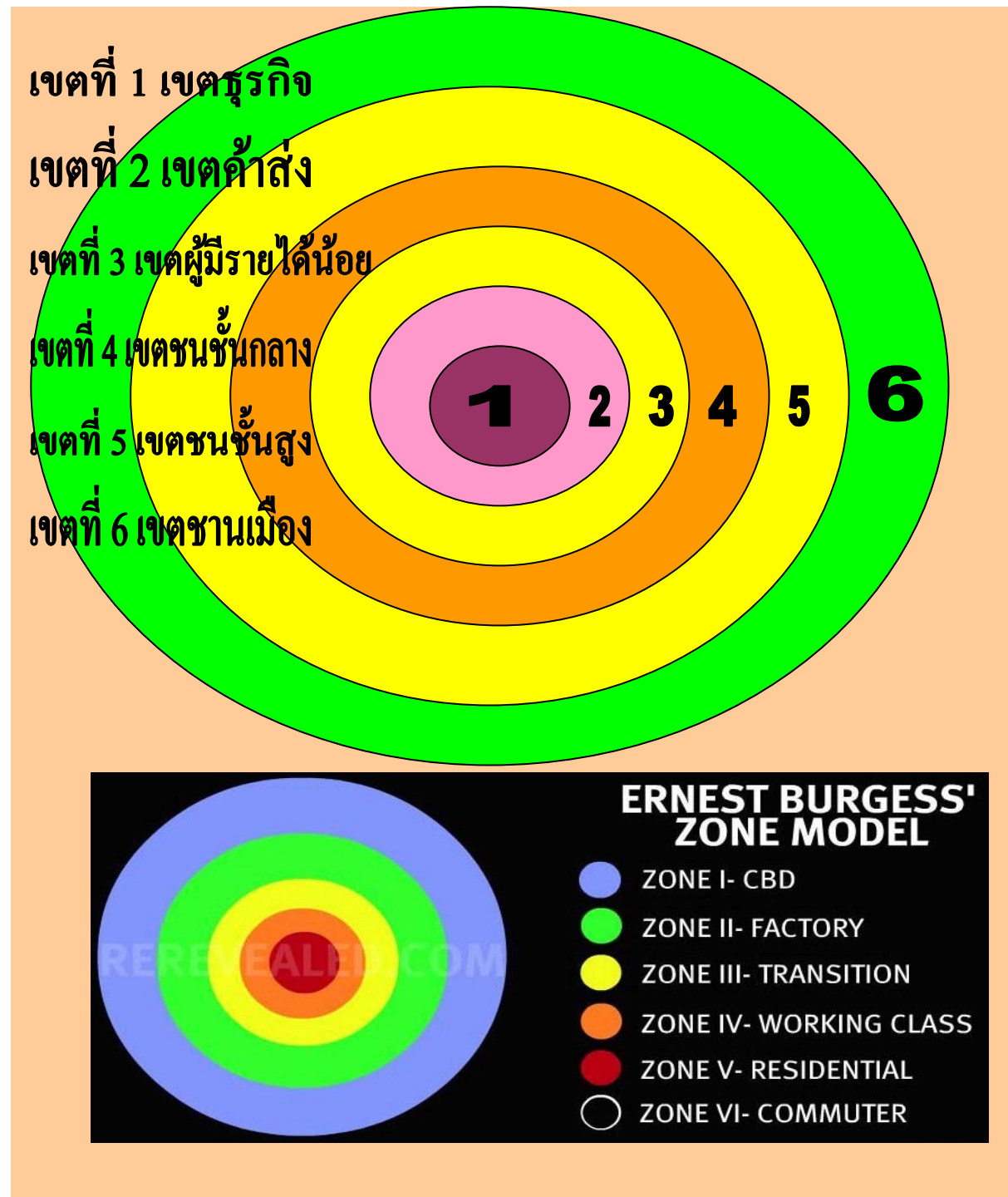
การย้ายถิ่น

การย้ายถิ่น (Migration) คือการที่ประชากรเคลื่อนย้าย
จากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง โดยมีการเปลี่ยนแปลง

สถานที่อยู่อาศัย จากสถานที่อยู่เดิม ไปยังสถานที่อยู่ใหม่ การย้ายถิ่นเป็นปัจจัยสาเหตุทำให้องค์ประกอบประชากรแตกต่างกัน วิธีการศึกษารูปแบบการย้ายถิ่นของประชากรเป็นเรื่องสลับซับซ้อนมาก ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ละเอียดมากนัก นักประชากรศาสตร์พยายามศึกษาข้อมูลการย้ายถิ่นประชากร พบว่าประชากรเมืองมักมีการย้ายถิ่นในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การย้ายถิ่นภายในนคร (Intra-city migration) คือ การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของประชากรภายในเขตเทศบาล ในเขตเมืองระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นการย้ายถิ่นช่วงระยะทางสั้น เช่น ย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยจากเขตผู้มีรายได้ต่ำไปยังเขตที่อยู่อาศัยใหม่เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

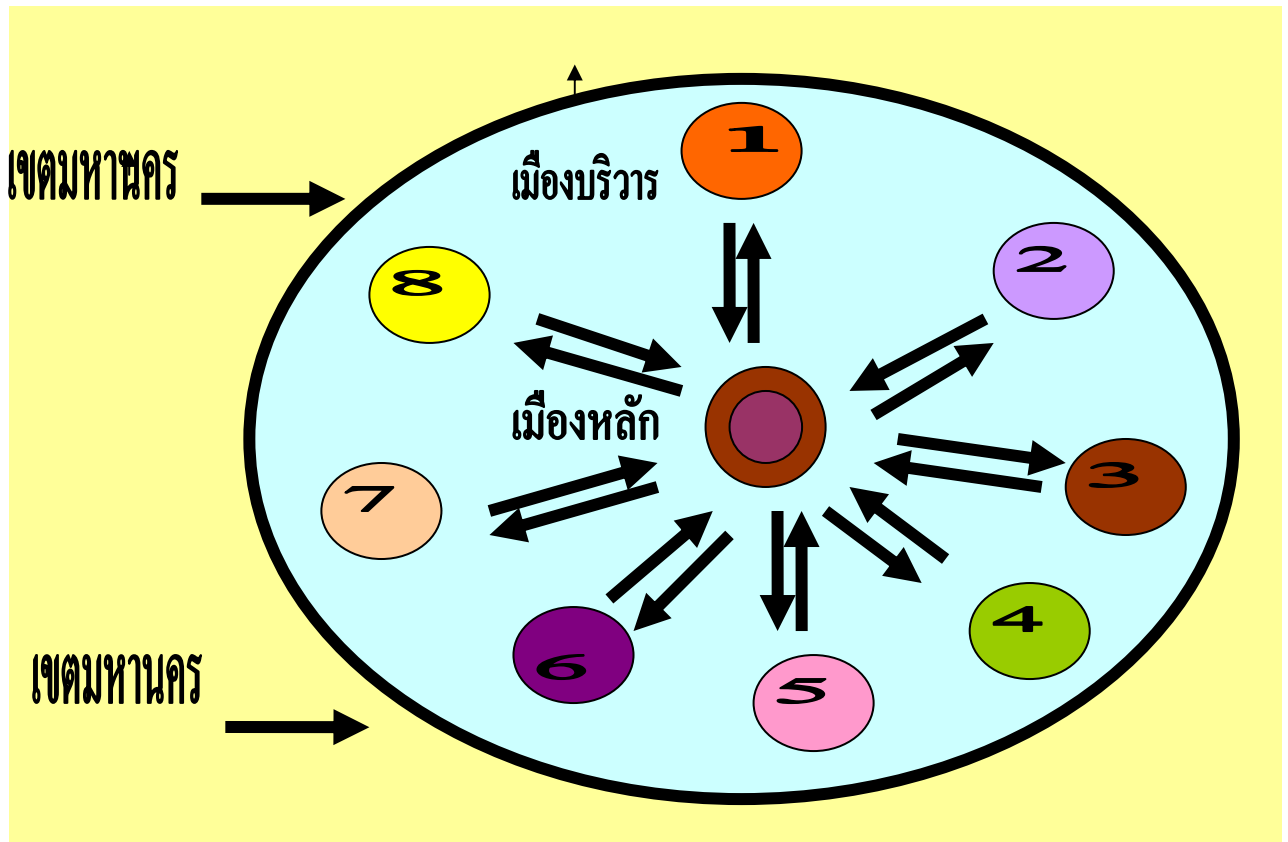
แผนภูมิที่ 12 รูปแบบการย้ายถิ่นภายในนคร

การใช้ที่ดินตามทฤษฎีวงแหวน (Concentric Zone Theory) การย้ายถิ่นภายในนคร เป็นการย้ายถิ่นระหว่างเขตที่อยู่อาศัยผู้ที่อยู่ในเขตค้าส่ง มีบ้านแบบห้องเดียว (Rooming house zone) เป็นเขตชุมชนแออัดไม่เหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัย เมื่อสมรสมีบุตร จะต้องย้ายออกไปอยู่เขตที่ 3 ครอบครัวชนชั้นผู้มีรายได้ต่ำ เมื่อเลื่อนตำแหน่งทางสังคม ก็จะอพยพไปอยู่เขตชนชั้นกลาง และชนชั้นสูงต่อไป รวมทั้งการย้ายถิ่นประชากรเขตชานเมืองเข้าไปเ็นกลับ (Commuter zone) ด้วย เป็นการย้ายถิ่นช่วงสั้น ๆ

2.การย้ายถิ่นภายในมหานคร (Intra-metropolitan migration) คือการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยจากศูนย์กลางนครไปยังชานเมืองหรือวงแหวนรอบนอกหรือการย้ายถิ่นจากชานเมืองวงแหวนรอบนอกไปยังศูนย์กลางนคร รวมทั้งการย้ายถิ่นระหว่างเมืองแม่หรือเมืองหลัก (Metropolis) กับเมืองบริวารรอบนอก (Satellite) ซึ่งมีระยะทางนิเวศประมาณ 100 กิโลเมตร รวมเรียกว่าเป็นเขตมหานคร (Metropolitan area)

แผนภูมิที่ 13 รูปแบบการย้ายถิ่นภายในมหานคร

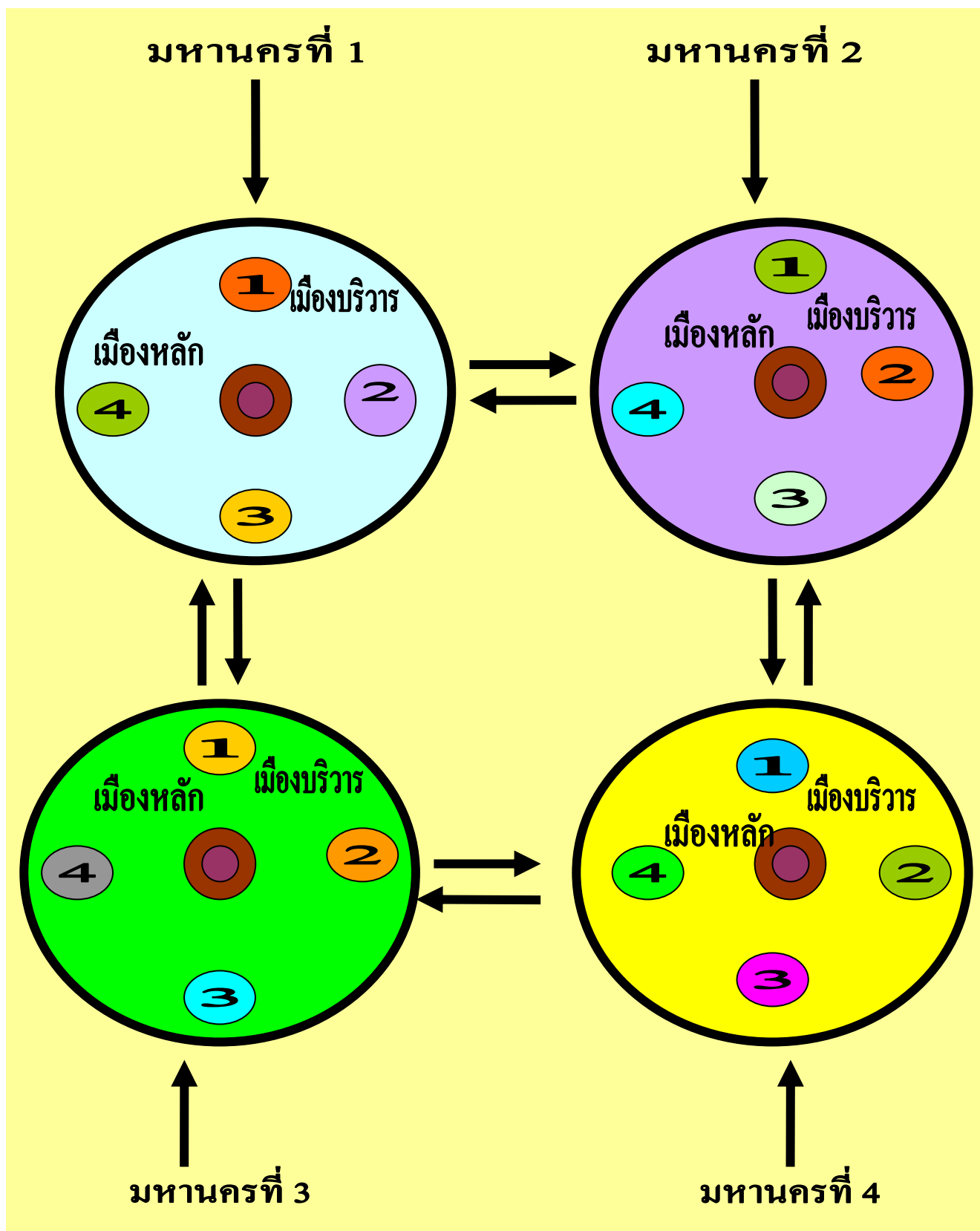

3.การย้ายถิ่นระหว่างมหานคร (Inter-metropolitan migration) คือการเคลื่อนย้ายระหว่างชานเมืองและวงแหวนรอบนอกไปยังเขตชานเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ เป็นการย้ายถิ่นระยะไกลระหว่างมหานคร การที่มนุษย์มีการย้ายถิ่นระยะไกลขึ้นเนื่องจากมีความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร พลังงานไฟฟ้า และคอมพิวเตอร์ ทำให้มนุษย์มีการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดน สามารถสื่อสารทั้งใน

เรื่องการทำงาน เรื่องภายในครอบครัว มีความรู้สึกว่ายู่ใกล้กันมากกว่า แม้ว่าจะมีความห่างไกลทางกายภาพก็ตาม

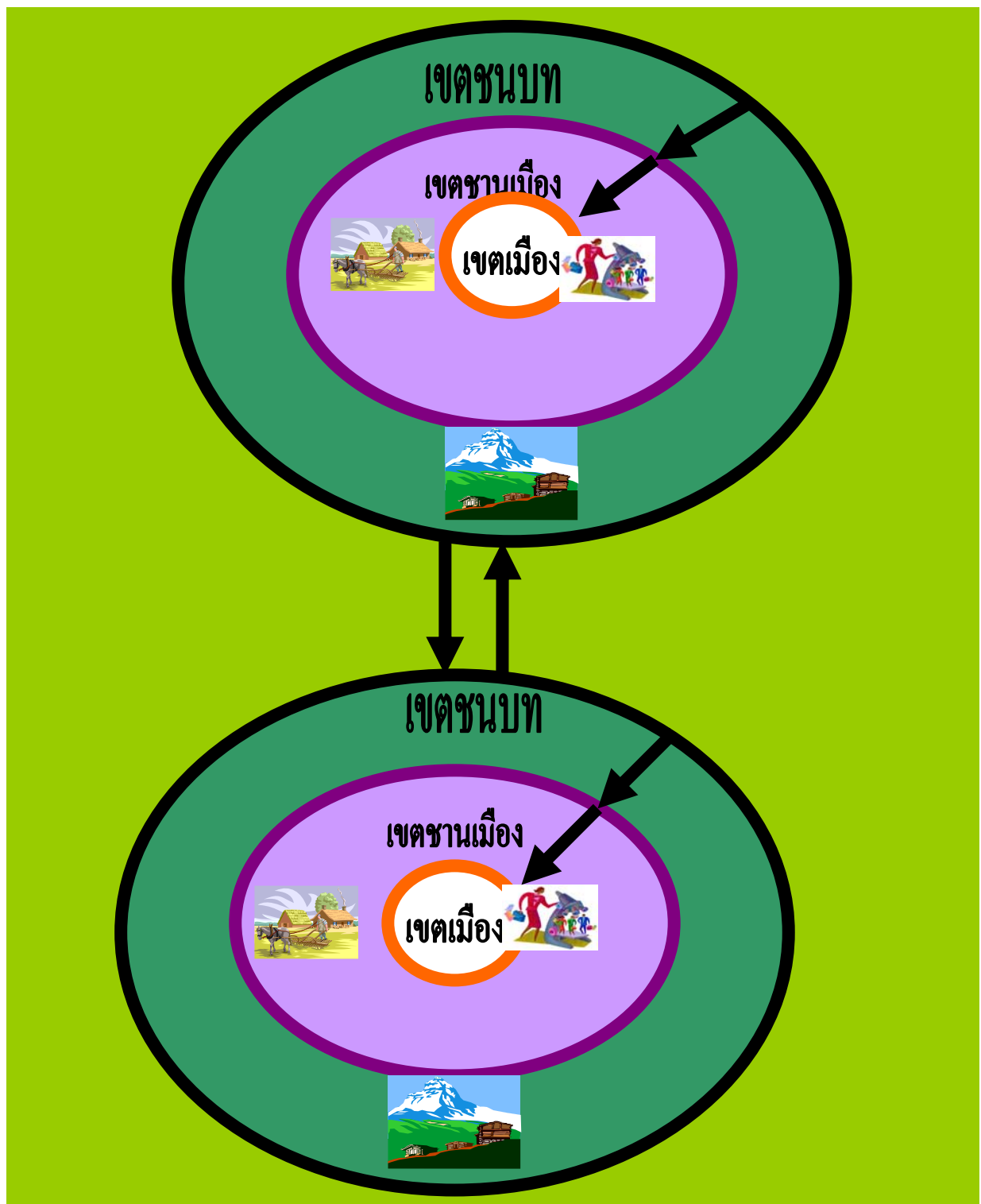

แผนภูมิที่ 14 รูปแบบการย้ายถิ่นระหว่างมหานคร

4.การย้ายถิ่นระหว่างเมือง (Inter-urban migration)
 คือการย้ายถิ่นระหว่างนครและเมืองศูนย์กลางต่าง ๆ รวมทั้ง
 การย้ายถิ่นระหว่างเขตเมือง และเขตชานเมือง เนื่องจาก
 เมืองและนครเป็นเขตที่มีประชากรหนาแน่น เช่น เขต
 เทศบาลตำบล เขตเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ระบบการ
 ปกครองแบบเทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นที่มีระบบการ
 ให้บริการที่ดี โดยเฉพาะการบริการสาธารณูปโภคที่ดีทำให้
 ประชากรจากชานเมืองอพยพเข้ามา หรือเมื่อมีการย้ายถิ่นก็
 เลือกเข้าไปอยู่อาศัยในเขตเมืองมากกว่า

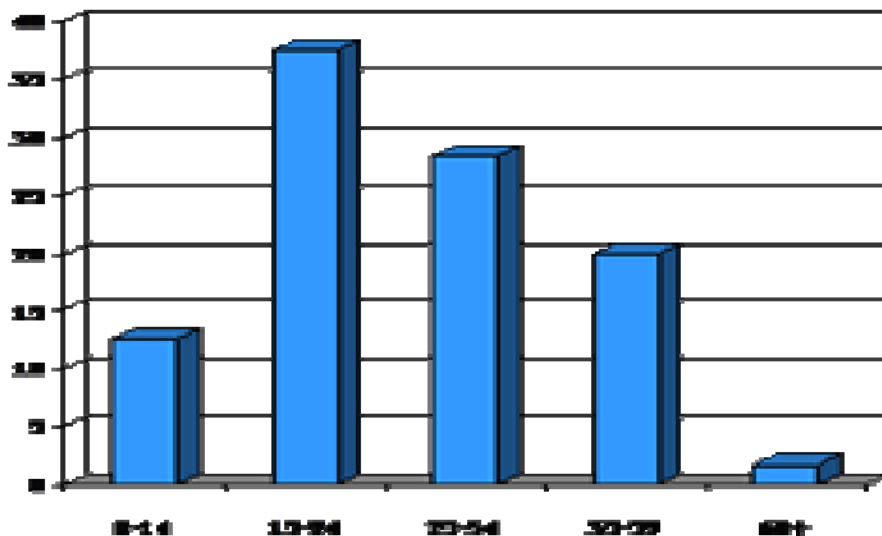
แผนภูมิที่ 15 รูปแบบการย้ายถิ่นระหว่างเมือง

5.การย้ายถิ่นระหว่างชนบทและเมือง(Rural-urban migration) คือการเคลื่อนย้ายจากเขตชนบทไปยังนคร ศูนย์กลาง ประชากรชนบทในวัยแรงงานเลือกอพยพเข้าเมืองเพื่อไปทำงาน ไปศึกษาในระดับสูง เนื่องจากเมืองเป็น ศูนย์การศึกษา และมีงานให้เลือกทำมากกว่า โดยเฉพาะผู้ที่ เป็นเด็กเริ่มเข้าสู่วัยแรงงาน สตรีที่ยังไม่แต่งงาน ผู้ชายที่ เป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงเป็นต้น

6.การย้ายถิ่นระหว่างชนบทกับมหานคร (Rural-metropolitan migration) เป็นการเคลื่อนย้ายระหว่างชนบท ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาไปยังชานเมือง หรือวง แหวนเมืองรอบนอก อพยพไปยังมหานคร ซึ่งเป็นการ อพยพระยะไกลมากกว่าการอพยพแบบอื่น ๆ เป็นการอพยพ ระยะใกล้ การอพยพระยะไกลจะอยู่ในกลุ่มอายุผู้ชายวัย 20-40 ปีมากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนสตรีและเด็กจะเป็นกลุ่มที่ อพยพตามครอบครัวมากกว่า จะเป็นกลุ่มที่อพยพตามครอบครัวมากกว่า

แผนภูมิ 16 อัตราร้อยละของผู้ย้ายถิ่นจำแนกตามกลุ่มอายุ

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำรวจระหว่าง เดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2547

ประชากรในชุมชนโลกปัจจุบันมีแนวโน้มจะอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมากกว่าเพราะมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากกว่า ทวีปเอเชียมีประชากรมากที่สุด มีความหนาแน่นมากที่สุด รองลงมาคือแอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และโอเชียเนีย ประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ในระบบนิเวศวิทยาที่เหมาะสม

ตารางที่ 19 การคาดคะเนประชากรทั้งหมด ประชากรชนบท และเมืองในโลก ยุโรปภูมิภาคพัฒนามากและภูมิภาคพัฒนาน้อย ปี ค.ศ.1920,1960 และ2000

ภูมิภาคและประเภท ประชากร	ประชากร (หน่วยเป็นล้าน)			ร้อยละของประชากร ทั้งหมดในโลกแต่ละ ประเภท		
	1920	1960	2000	1920	1960	2000
โลกทั้งหมด						
ประชากรทั้งหมด	1,860	2,982	6,494	100	100	100
ประชากรเมือง	360	985	3,234	100	100	100
ประชากรชนบท	1,500	1,997	3,260	100	100	100
ยุโรป						
ประชากรทั้งหมด	325	425	568	17	14	9
ประชากรเมือง	150	246	437	42	25	13
ประชากรชนบท	175	179	131	12	9	4
ภูมิภาคพัฒนามาก						
ประชากรทั้งหมด	350	551	886	18	18	14
ประชากรเมือง	110	336	742	31	34	23
ประชากรชนบท	240	215	144	16	11	4
ภูมิภาคพัฒนาน้อย						
ประชากรทั้งหมด	1,185	2,005	5,040	65	68	77
ประชากรเมือง	100	403	2,055	27	41	64
ประชากรชนบท	1,085	1,602	2,985	72	80	92

¹ไม่รวม สหภาพโซเวียต

²อเมริกาเหนือ สหภาพโซเวียต ญี่ปุ่น แอฟริกาใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

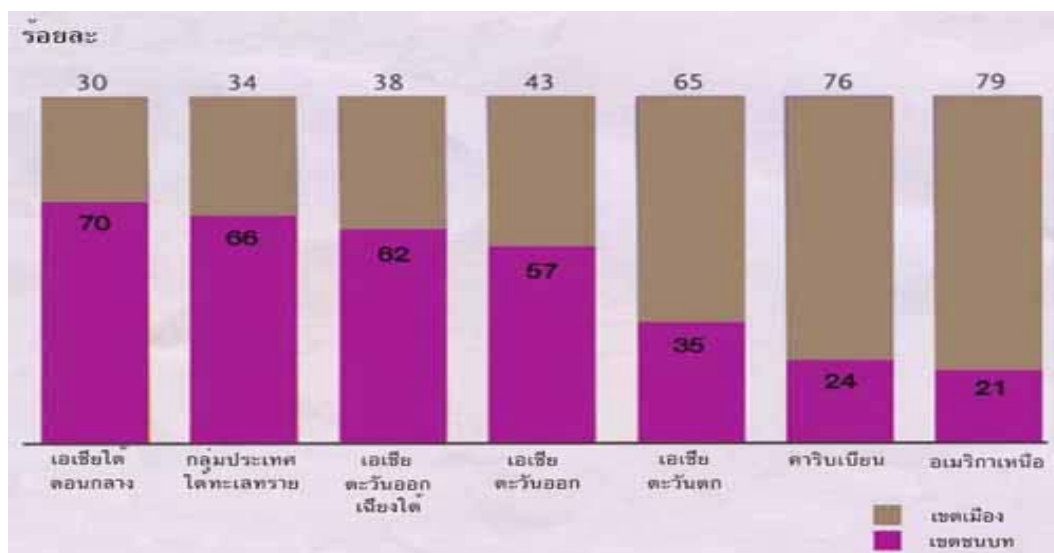
³เขตอื่นๆ ในโลกที่เหลือ

ตาราง 20 ประชากรในโลกเขตเมืองและชนบท

ปี	ร้อยละในเมือง	ปี	ร้อยละในชนบท
1950	29.1	1950	70.9
1955	30.9	1955	69.1
1960	32.9	1960	67.1
1965	34.7	1965	65.3
1970	36.0	1970	64.0
1975	37.3	1975	62.7
1980	39.2	1980	60.8
1985	41.1	1985	58.9
1990	43.2	1990	56.8
1995	45.1	1995	54.9
2000	47.1	2000	52.9
2005	49.2	2005	50.8
2010	51.3	2010	48.7
2015	53.6	2015	46.4
2020	55.9	2020	44.1
2025	58.3	2025	41.7
2030	60.8	2030	39.2

แหล่งที่มา : Population Reference Bureau 2002.

แผนภูมิที่ 17 ร้อยละของประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ จำแนกตามเขตเมืองและชนบท

แหล่งที่มา : International Literacy Day 2005

ตารางที่ 21 ข้อมูลชุมชนโลกปัจจุบัน

ภูมิภาค	พื้นที่ตาราง กิโลเมตร	จำนวน ประชากร ปี 2541	ความหนาแน่น ประชากร คน; ตารางกิโลเมตร	อัตราเพิ่ม ประชากร ร้อยละ
เอเชีย	31,827,396	3,597,207,476	113.0	1.60
ยุโรป	23,031,200	727,752,524	31.5	0.12
อเมริกาเหนือ	22,070,048	469,705,645	20.4	1.07
อเมริกาใต้	17,819,647	338,394,812	18.9	1.46
แอฟริกา	30,017,695	761,116,873	3.3	2.03
โอเชียเนีย ออสเตรเลียและ นิวซีแลนด์	8,501,732	28,896,823	2.38	2.38
รวม	133,267,682	5,923,074,193	113.0	1.60

แหล่งที่มา : ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ Atlas แผนที่ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์
กรุงเทพ ฯ : วัฒนาพานิช ,2544.

ตารางที่ 122 ประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก พ.ศ.2545

อันดับที่	ประเทศ	ประชากร (ล้านคน)
1	จีน	1,281
2	อินเดีย	1,050
3	สหรัฐอเมริกา	287
4	อินโดนีเซีย	217
5	บราซิล	174
6	รัสเซีย	144
7	ปากีสถาน	144
8	บังกลาเทศ	134
9	ไนจีเรีย	130
10	ญี่ปุ่น	127
11	เม็กซิโก	102
12	เยอรมนี	82
13	ฟิลิปปินส์	80
14	เวียดนาม	80
15	อียิปต์	71
16	เอธิโอเปีย	68
17	ตุรกี	67
18	อิหร่าน	66
19	ไทย	63

แหล่งที่มา : Population Reference Bureau 2002.

